

Europarådet

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2003/04:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2003 och redogörelse 2003/04:ER1 från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling.

I betänkandet behandlas vidare ett motionsförslag som väckts under allmänna motionstiden hösten 2002 och tre motionsförslag som härrör från allmänna motionstiden hösten 2003. Förslagen behandlar behov av ökade resurser till Europarådet och Europadomstolen samt behov av reformer och bibehållande av individuell ansökan vid domstolen. Motionerna behandlas översiktligt med hänvisning till att utskottet de två senaste åren behandlat förslag av samma eller likartad karaktär.

Utskottet föreslår att skrivelsen och redogörelsen läggs till handlingarna. Motionerna avstyrks.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Huvudsakligt innehåll i redogörelsen från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling.....	4
Motionerna	4
Utskottets överväganden	6
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Skrivelsen	9
Redogörelsen	9
Motion från allmänna motionstiden 2002/03.....	9
Motioner från allmänna motionstiden 2003/04.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Resurser och arbetsätt vid Europarådet och Europadomstolen

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:U296 yrkande 10, 2003/04:U324 yrkandena 1 och 2 och 2003/04:U352 yrkande 7.

2. Regeringens skrivelse 2003/04:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2003

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

3. Redogörelse till riksdagen 2003/04:ER1 från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

Riksdagen lägger redogörelsen till handlingarna.

Stockholm den 20 april 2004

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Carl B Hamilton (fp), Birgitta Ahlqvist (s), Alice Åström (v), Anders Sundström (s), Kenneth G Forslund (s), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Lotta N Hedström (mp), Björn Hamilton (m), Birgitta Ohlsson (fp), Rosita Runegrund (kd), Lena Ek (c) och Nils Oskar Nilsson (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas fyra motionsyrkanden. Dessa rör frågor av samma eller likartad karaktär som motionsförslag, vilka utskottet behandlat i betänkandena 2001/02:UU7 och 2002/03:UU11 om verksamheten inom Europarådet. Mot denna bakgrund får de nu aktuella motionerna en förenklad behandling i detta betänkande.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under 2003, vilken också omfattar samarbetsprogrammen för demokratisk utveckling och Europarådssekretariatets budget.

Utöver ministerkommitténs verksamhet redovisas även frågor om Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och dess övervakningsorgan, arbetet inom verksamhetsområdena frågor om mänskliga rättigheter och demokratifrågor, sociala frågor respektive kulturfrågor och kulturell mångfald. Vidare redovisas i skrivelsen arbetet inom ramen för Europarådets partsavtal.

Huvudsakligt innehåll i redogörelsen från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

I redogörelsen redovisar Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling Europarådets roll i det europeiska samarbetet, den parlamentariska församlingens verksamhet under 2003 och den svenska representationen. Vidare redovisas huvudområdena för församlingens verksamhet under året, vilka var granskning av hur medlemsländer uppfyller sina åtaganden, politiska frågor, juridiska frågor och mänskliga rättigheter, ekonomi och utveckling, kultur, vetenskap och utbildning, sociala frågor, befolknings- och flyktingfrågor, jordbruk och miljö samt jämställdhet mellan kvinnor och män. De politiska frågor som behandlades av Europarådet under året rörde bl.a. Europarådets framtid, Irakkriget, Tjetjenien och Internationella brottmålsdomstolen (International Criminal Court, ICC).

Motionerna

Kristdemokraterna förespråkar i kommittémotionerna *2002/03:U296 (kd) yrkande 10* och *2003/04:U352 (kd) yrkande 7* ökade resurser till Europarådet och Europadomstolen. I den sistnämnda motionen betonas att domstolen är den främsta garanten för mänskliga rättigheter i Europa men att den lider under en enorm arbetsbörda som lett till oacceptabla dröjsmål i rättsprocesserna.

I den enskilda motionen *2003/04:U324 (s) yrkandena 1 och 2* framhålls vikten av att behålla rätten till individuell ansökan vid Europadomstolen när nödvändiga reformer av domstolen genomförs. På längre sikt bör, enligt motionären, regionala tribunaler införas i kombination med ett appellations-system. Detta kräver en ändring av konventionen, vilket är tidsödande, konstaterar motionären som också pekar på möjligheter att på kortare sikt effektivisera domstolens verksamhet.

Utskottets överväganden

Utrikesutskottet konstaterar att Europarådet har en central uppgift när det gäller att främja respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer. Genom att främja individens rättigheter bidrar organisationen till fred, stabilitet och säkerhet. Av regeringens skrivelse framgår att Sverige arbetar för att politiskt stärka Europarådets roll på områden där organisationen har fördelar i jämförelse med andra organisationer, något som utskottet till fullo står bakom. Utskottet delar regeringens uppfattning att Europarådet mot denna bakgrund bör fortsätta att stödja den demokratiska utvecklingen i Central- och Östeuropa, på västra Balkan och i södra Kaukasien.

Som framgått har utskottet i betänkandena 2001/02:UU7 och 2002/03:UU11, vilka båda rör Europarådets verksamhet, behandlat motionsförslag av samma eller likartad karaktär som de motionsyrkanden som nu är aktuella.

Utskottet noterade i betänkande 2002/03:UU11 våren 2003 att Europarådet fortsatt står inför stora utmaningar. Framför allt påverkas utvecklingen inom Europarådet av utvidgningen av EU och Nato. Europarådets roll och verksamhet måste därför anpassas, vilket innebär behov av reformer och i vissa fall ökad resurstilldelning, framhöll utskottet i det nämnda betänkandet. Utskottet betonade att Sverige vid avvägningen av behoven för de olika sektorer där Europarådet är verksamt bör *prioritera kärnverksamheten*, dvs. främjandet av de mänskliga rättigheterna, demokrati samt rättsstatens principer.

Reformarbetet inom Europarådet handlar om att Europarådets ministerkommitté skall utarbeta rekommendationer, av vilka flera syftar till att integrera Europakonventionen mer i de inhemska rättsordningarna och därmed minska behovet hos enskilda att klaga till Europadomstolen. Det avser också ändringar av förfaranderegler i själva konventionen. Utskottet framhöll i betänkande UU11 att detta arbete måste uppmärksammas i än högre grad och ges högsta prioritet för att skynda på de nödvändiga förändringarna. Medlemsstaterna är också tämligen ense om att det inte räcker med enbart ändringar av domstolens arbetsmetoder och dess rättegångsregler utan att det också krävs ändringar i Europakonventionen för att komma till rätta med den problematiska situationen. Vad som kan bli aktuellt är ändringar i de processuella reglerna i konventionen. Att begränsa de redan existerande rättigheter som tillkommer individen är det inte fråga om, poängterade utskottet i betänkande 2002/03:UU11. Detta är en uppfattning som utskottet givit uttryck för även i betänkande 2001/02:UU7, där det underströks att några förändringar av de *rättigheter som konventionen garanterar enskilda* inte får komma i fråga; samtidigt betonades vikten av att ytterligare stärka skyddet för den enskilde.

Europadomstolen har i sin nuvarande form funnits sedan november 1998 då den ersatte Europeiska kommissionen för mänskliga rättigheter (MR-

kommissionen) och den gamla domstolen med samma namn. I fråga om behovet av reformer av Europadomstolen konstaterar utskottet att det under senare tid blivit uppenbart att 1998 års reform av de övervakningsorgan som skall se till att konventionsstaterna efterlever Europakonventionen var otillräcklig. Antalet klagomål riktade mot Europarådets ”gamla” medlemsstater fortsätter att öka. Samtidigt har antalet klagomål mot de stater som blivit medlemmar av Europarådet under det senaste decenniet nått stora volymer – under 2003 kom det in mer än 35 000 nya klagomål. Domstolens arbetssituation är prekär redan nu och väntas bli ytterligare förvärrad. Vissa bedömare räknar med att antalet inkomna klagomål om 5–10 år kan komma att uppgå till 100 000–200 000 per år.

Enligt utskottets uppfattning är det mot denna bakgrund angeläget med ytterligare reformer för att bevara domstolens trovärdighet och viktiga roll som yttersta garant för att kränkningar av mänskliga rättigheter inte passerar opåtalade. Ökad flexibilitet behövs inte bara när det gäller förfarandereglerna utan också genom införande av ett nytt kriterium för när ärenden skall kunna anhängiggöras vid domstolen så att frågor som rör mer väsentliga kränkningar av mänskliga rättigheter behandlas där samtidigt som det blir möjligt att hålla rimliga handläggningstider. Utskottet ställer sig därmed bakom den svenska regeringens linje i det pågående arbetet med att överväga konventionsändringar och värdesätter en konstruktiv debatt om reformer av domstolens verksamhet.

Som framgått föreslås i en motion regionala tribunaler kombinerade med ett appellationsystem. Utskottet har erfärut att ett förslag om inrättande av regionala domstolar har övervägts i ett tidigt skede av det fortfarande pågående reformarbetet inom Europarådet, vilket startade efter organisationens ministerkonferens 2000. Förslaget förkastades dock dels eftersom det ansågs medföra risk för utveckling av varierande rättspraxis vid de olika regionala domstolarna, dels för att det bedömdes vara alltför kostnadskrävande att upprätta regionala domstolar. Det ifrågasattes också om det i praktiken skulle medföra någon lindring av Europadomstolens arbetsbörda.

När det gäller behovet av *förstärkta finansiella resurser* konstaterade utskottet i betänkande 2001/02:UU7 att Sverige tillhör de länder som gärna hade sett en viss ökning av Europarådets budget. Utskottet förutsatte att Sverige fortsatt och aktivt driver den linjen som medlem i Europarådets budgetkommitté för perioden den 1 januari 2002–den 31 december 2004. Också i fråga om Europarådets budget för 2004 ingick Sverige bland de länder som hade kunnat godta en något högre nivå än den som slutligen fastställdes, vilket redovisats i skrivelse 2003/04:81. Där framgår också att extra resurser tilldelas Europadomstolen under 2004, liksom var fallet 2003, vilket ger bättre möjligheter att möta den ökande tillströmningen av mål. Utskottet ser positivt på detta.

Sveriges andel av Europarådets budget uppgick år 2003 till 2,20 %, och år 2004 till 2,21 %. Den svenska andelen finansieras över utgiftsområde 5 Internationell samverkan. I beräkningen av medlemsstaternas andelar tas hänsyn

till befolkningsmängd och bruttonationalprodukt. Riksdagen anslag för de aktuella åren 43 respektive 44 miljoner kronor för de olika obligatoriska bidragen till Europarådets budget, inklusive vissa partsavtal. Motsvarande anslag år 2000 var 37,5 miljoner kronor.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår utskottet att motionerna 2002/03:U296 (kd) yrkande 10, 2003/04:U324 (s) yrkandena 1 och 2 och 2003/04:U352 (kd) yrkande 7 avstyrks och att *regeringens skrivelse 2003/04:81* och *redogörelse 2003/04:ER1* läggs till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

2003/04:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2003.

Redogörelsen

2003/04:ER1 Redogörelse från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling.

Motion från allmänna motionstiden 2002/03

2002/03:U296 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade resurser till Europarådet.

Motioner från allmänna motionstiden 2003/04

2003/04:U324 av Göran Magnusson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att individuell ansökan bibehålls vid Europadomstolen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reformer av Europadomstolen.

2003/04:U352 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade ekonomiska resurser till Europadomstolen för mänskliga rättigheter.